

XXVI.

JOSEF MOTTL.

Nar. 16. února 1864 v Sedleci v Tábořsku, jest farářem ve Vrcholticích u Neustupova.

Z mojí cesty za slávou.

(List z naší literární historie. Úryvek z delší básně.)

Ne, vytrvám! Pryč, bázni lichá!
Vždyť pro slávu a potlesk davu
tak mnohý jása, pěje, vzdychá,
lká, nyje, v dumách kloní hlavu,
ba, když mu velí davu pýcha,
i nad oblaky zalétá,
a — jako pavouk obraz krásný, —
svým šerým veršem oplétá
i rajských duchů zástup jasný,
rve cnosti v kal a Hospodinu
se posmívá — pro potlesk pouhý.
A já bych bál se nočních stínů,
když blízka sláva, cíl mé touhy?

Když tak jsem dumal, vůdce můj
otevřel dvěře zrezavělé
a v prostrannou jsme vešli sluj,
jež osvícena byla stkvěle.

Na stěnách štítů navěšeno
a mečů, šavlí, rapírů —
vše předůkladně zhotoveno
ze stříbrného papíru —,
ba ve krunýři lepenkovém
tam stál i rytíř vycpaný:
nu, dekorace, jedním slovem,
to byla věru bez hany.
Skla kukátek jak v panoramě
se leskla vůkol po všech stěnách;
ta život předků zjevila mně
ve mnohých zajímavých scénách.
V nich bylo vše — od mlatův, luků
a staročeských opánků
do snivých mandoliny zvuků
a josefinských copánků. —

V ten zlatý čas, kdy ve zákoutí
jsem Robinsona chtivě čítal,
kdy sen o dalné světem pouti
tak často se mi v hlavě splítal,
kdy obrazy ty spanilé
se rozprchly jen v oné chvílce,
pan učitel když provinilce
hnal od němčiny k násobilce
jak od Charybdy ke Scylle,
v ten zlatý čas k nám chodíval
odkudsi kolovrátkář sivý,
jenž v kolovrátku svém měl divy,
jak nikdo jiný nemíval.
Jen ukázal se: ze všad letí
už k němu s křikem hejna dětí.
A kolovrátkář hraje již;
až k němu hochů dav se tlačí
se smíchem chtivě blíž a blíž,
že odhánět je sotva stačí.
Chcet každý dobře uvidět
vnitř kolovrátku párky drobné,

ty ručky, líčka, šátky zdobné,
chce zřít, jak dávají se v let
a podle noty tančí hbitě
jak lehké mráčky na blankytě.

Tak v kukátkách, jež kolem v síni
se rozkládala po stěnách,
jsem život předků viděl nyní
v prerůzných jeho proměnách.

Tu slavní Češi dávnověcí
jen kaši jedli idyllicky
a zbraní ani neznali;
leč, jak se vrazi přihnali,
hned z holoubků se stali reci
a zvítězili ovšem vždycky.

A dále plémě jiné zcela
jsem spatřil v hradbě vozové:
mohutné paže, hrdá čela —
nu zkrátka, v pravdě rekové
to byli, jakých neuzřela
ni Hellas mužná, Róma stkvělá.
Ač slova žádná nezazněla
jim ze rtů, pochopil jsem přec
(to z posuňků jsem vyrozuměl),
že každý z nich tak řečnit uměl
jak liberalní poslanec.

Hned vedle uviděl jsem davy,
jež vlekly se jak mrtvol stíny
a s gloriolou kolem hlavy
se z vlasti braly do ciziny;
jak vzteklice za nimi jeli,
dragouni, kněží s divou tváří —
byl obraz to, jaký jste zřeli
nejednou jistě v kalendáři.

A dál zas vrchní s copem, mračný
se zraku mému objevil,
jenž s drábem svým jak upír lačný
ze selské bodré krve tyl,
až dovršena hříchů míra
a náhle pomsta lidu vzteklá
i vrchního i mušketýra
hrdinsky svrhla v propast pekla. —

»Můj drahý«, pravím mužíkovi,
jenž upřeně se na mne díval,
»o Husitech a o Husovi
už veršotepec každý zpíval;
o dragonádě, Koniáši
jsou románův i novell roje,
a mušketýrem, vrchním straší
už každý vrabec děti svoje.
Co máte zde, už terciáni
to chromým veršem líčí též;
to vše je staré povídání
a k tomu ještě — zpola lež«.

Když v létě na nebeské báni
se slunce libě usmívá,
tu často z dálky z nenadání
přilétne bouře zuřivá;
strom staletý svou kloní hlavu
a žalně lká o smilování —
leč vichor v černém mraků hávu
rve zdobu listí s jeho skrání,
blesk staré údy jeho drtí
a ryje ve vrásčitém kmeni,
a jako děsný chropot smrti
zní v dál i v šíř hluboké hřmění.

Tak děsným mrakem pokryla se
přívodce mého sladká tvář,

hrom hněvu zavzněl v jeho hlase
a z oka šlehla blesku zář.

»Ven odtud! Ven!« tak zvolal ke mně.
»Pryč z této síně posvátné,
kde tklivým hlasem mluví jemně
hlas každé doby památné!
Pryč z chrámu dějin, hadí plémě!
Jsi černý pták! Ó znám tě, znám!
Juž neznesvěcuj podlou lící
ten svatý minulosti chrám.
Jdi! Slávu sobě hledej sám
kde libo, třebaš — na měsíci!«

Dál neslyšel jsem. Bez dechu
jsem stanul venku za chvíli,
kde na květech i na mechu
se kapky rosné třpytily.

